

3. Velikost trhu a její efekty

Překážky obchodu v EU

---

obchod v EU je stále omezován

- do 1968 cla, kvantitativní omezení
- po 1968 neviditelné překážky

⇒ překážky zabraňují růstu firem na partnerské trhy

⇒ malé firmy nedosahují úspor z rozsahu

⇒ trh je fragmentovaný

Defragmentace trhu

- ⇒ generalizovány podmínky pro nadnárodní fúzování
- ⇒ defragmentace
- ⇒ spory z rozsahu
- ⇒ leny
- ⇒ statní firmy se přizpůsobují
- ⇒ strukturalizace celého odvětví
- ⇒ tší, efektivnější, navzájem si konkurující firmy

Schéma zefektivnění odvětví

---

liberalizace (integrace)

defragmentace

konkurenční tlaky

restrukturalizace

zefektivnění

Fúze a akvizice (M&A) v EU

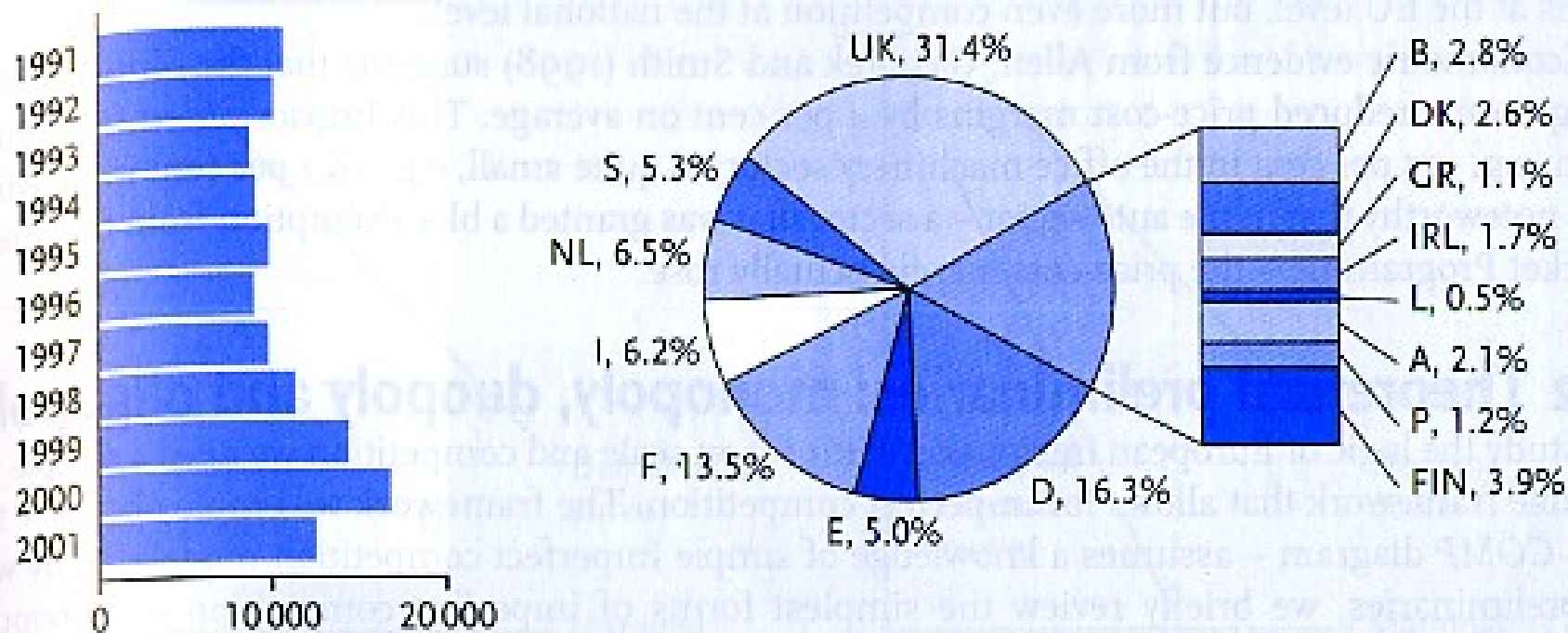

Přes 10 000 M&A ročně

- 55% domácí firma & domácí firma
- 24% firma člena EU & firma nečlena EU
- 15% firma člena EU & firma jiného člena EU
- 6% firma člena EU & nelze identifikovat

malé země se na M&A podílí relativně mnohem více ⇒ integrace má větší dopad na malé země

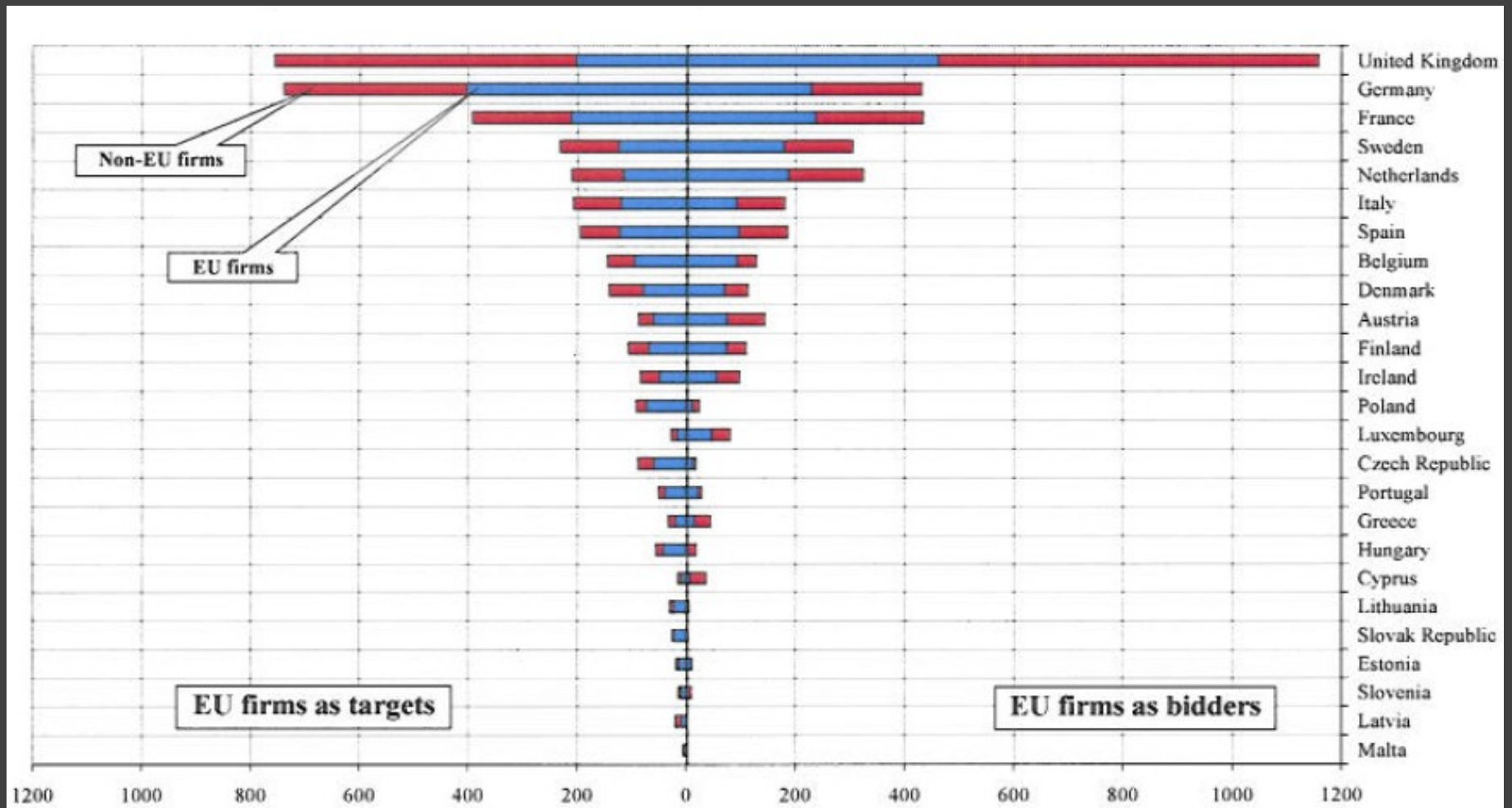
Fúze a akvizice (M&A) v EU

NOTE: The left panel shows the evolution of the number of mergers and acquisitions involving EU15 firms. The right panel shows the distribution of all operations from 1991–2001 by Member State.

SOURCE: Data is drawn from *European Economy*, Supplement A, No.12, December 2001 downloadable from http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/supplement_a_en.htm

Fúze a akvizice (M&A) v EU (2006)

Fúze a akvizice (M&A) v EU

M&A podle sektorů

1986-1992 průmysl

od 1992 služby

- nejvíce bankovníctví

sektorová koncentrace ⇒ ↓ nákladů

- strojí průmysl 15%
- pivovarnictví 0,1%
- automobilový průmysl permanentní
- průměrně ↓ MC o 4 %

M&A podle sektorů (2006)

Bidder sector:													
Target sector:		Agriculture, Forestry and Fishing	Mining	Construction	Manufacturing	Network industries	Wholesale Trade	Retail Trade	Finance, Insurance and Real Estate	Other Services	Public Administration	Total	%
Agriculture, Forestry and Fishing		113	1	0	54	3	18	2	111	14	1	317	0,8%
Mining		3	1987	9	152	52	31	17	495	65	7	2818	7,3%
Construction		0	22	286	81	33	13	8	283	80	2	808	2,1%
Manufacturing		64	104	100	6202	170	391	91	2966	516	20	10624	27,3%
Network industries		3	64	53	249	1980	74	27	989	289	38	3766	9,7%
Wholesale Trade		12	25	16	443	42	595	81	365	105	1	1685	4,3%
Retail Trade		4	15	2	126	54	86	757	565	104	2	1715	4,4%
Finance, Insurance and Real Estate		15	42	79	283	105	43	59	5773	344	27	6770	17,4%
Other Services		14	64	80	970	435	141	114	2716	5720	22	10276	26,4%
Public Administration		0	2	1	6	12	2	1	23	10	15	72	0,2%
Total		228	2326	626	8566	2886	1394	1157	14286	7247	135	38851	100,0%
%		0,6%	6,0%	1,6%	22,0%	7,4%	3,6%	3,0%	36,8%	18,7%	0,3%	100,0%	

M&A podle sektorů (2014)

Sector	CEE (excl. Russia)	UK & Ireland	Germanic	Russia	Italy	Nordics	Benelux	MENA	France	Iberia	SEE	Total
Consumer	88	86	67	60	87	38	45	21	21	20	32	565
TMT	68	67	80	50	36	51	38	63	45	43	11	552
Industrials and Chemicals	100	53	98	48	55	46	55	22	35	17	18	547
Energy/Mining/Utilities	68	58	20	41	30	22	16	26	10	20	22	333
Financial Services	48	63	31	20	26	11	23	19	8	23	16	288
Pharma/Med/Biotech	37	46	45	12	15	27	18	17	20	8	6	251
Business Services	33	57	31	17	25	20	23	8	12	17	6	249
Leisure	29	37	15	16	12	8	6	7	12	18	20	180
Transportation	36	16	12	20	18	15	8	5	7	7	11	155
Construction	22	20	13	14	6	11	8	7	12	8	4	125
Real Estate	12	12	8	8	4	4	3	10	2	4	1	68
Agriculture	13	2	1	14		1	1	2	2		2	38
Government	9			1			1					11
Defence	2	2		1				2	2			9
Other	1	3									1	5
Total	566	522	421	322	314	254	245	209	188	185	150	3,376

Hot   Warm   Cold

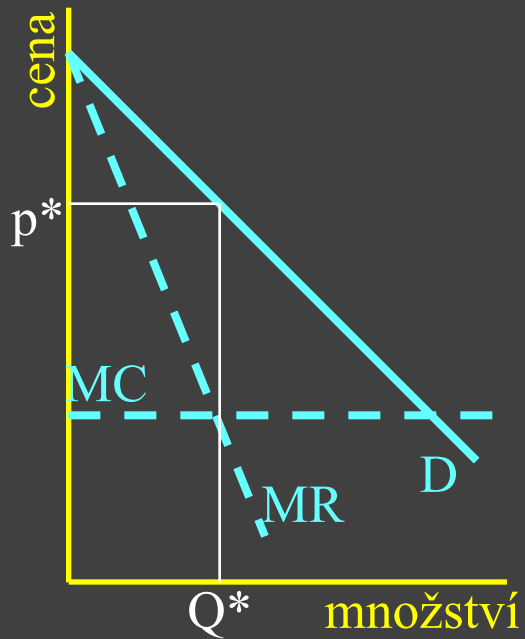
80	50	20
70	40	10
60	30	0

The Intelligence Heat Chart is based on 'companies for sale' stories tracked by Mergermarket in Europe between 01/01/2014 and 30/06/2014. Opportunities are captured according to the dominant geography and sector of the potential target company.

CEE – Střední a východní Evropa, MENA – Střední východ a Severní Afrika, SEE – Jihovýchodní Evropa

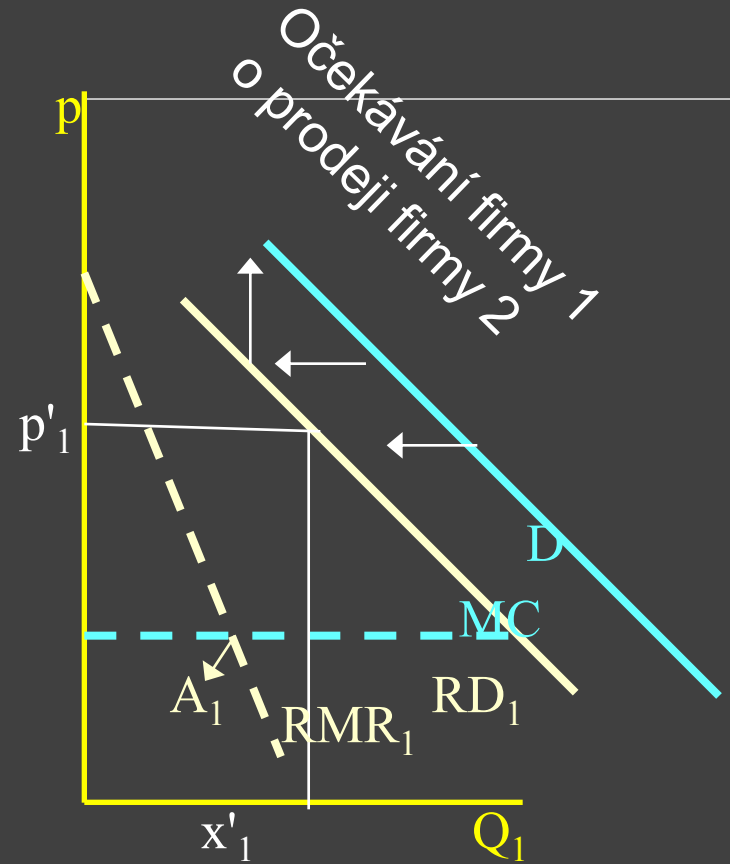
Zdroj: <http://mergermarketgroup.com/>

Monopol

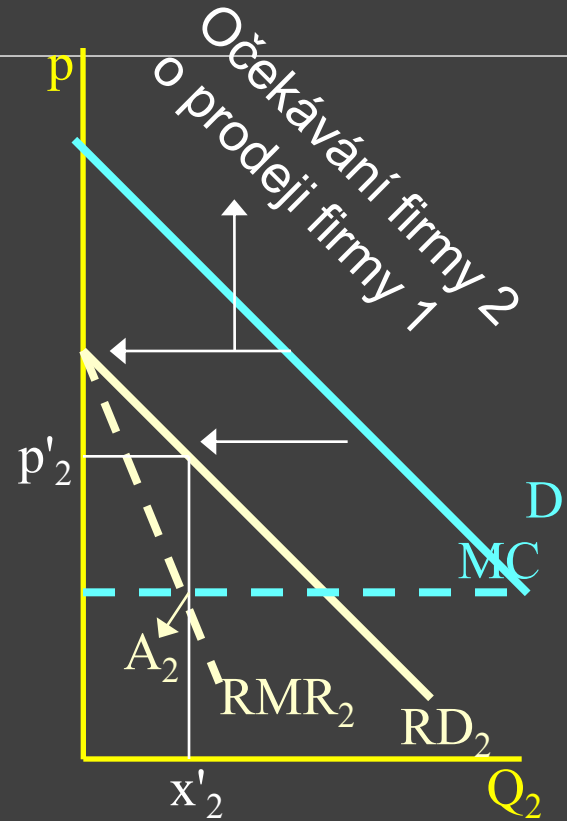

maximalizace zisku $MC=MR$
optimum p^* , Q^*

Duopol (Cournot-Nash model)

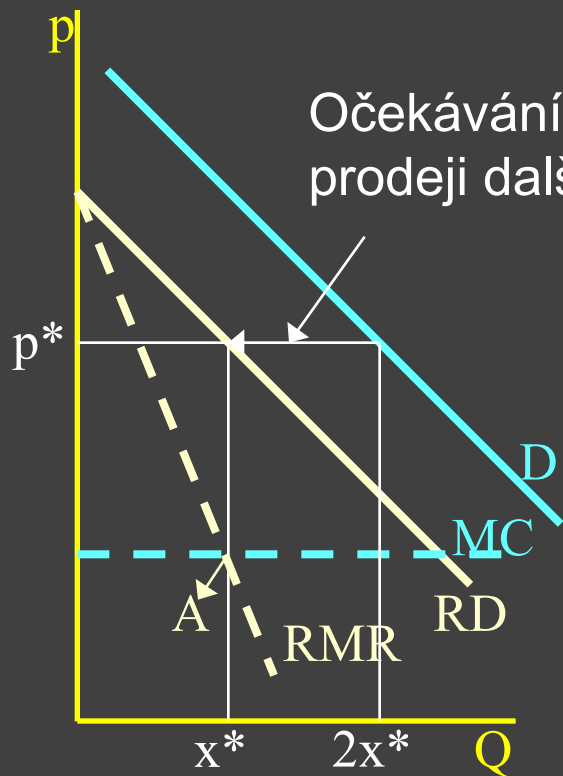
Firma 1 neprodukuje množství, které firma 2 očekává

Firma 2 neprodukuje množství, které firma 1 očekává

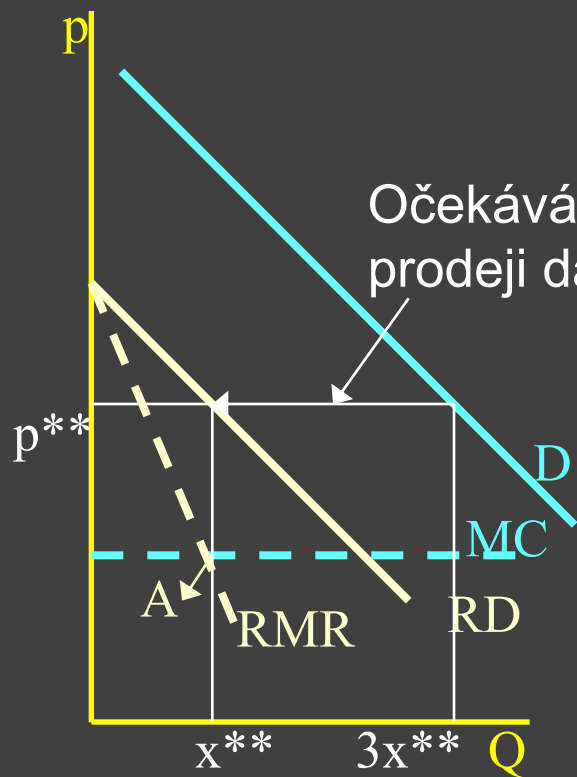
nejedná se o optimum

Duopol (Cournot-Nash model)

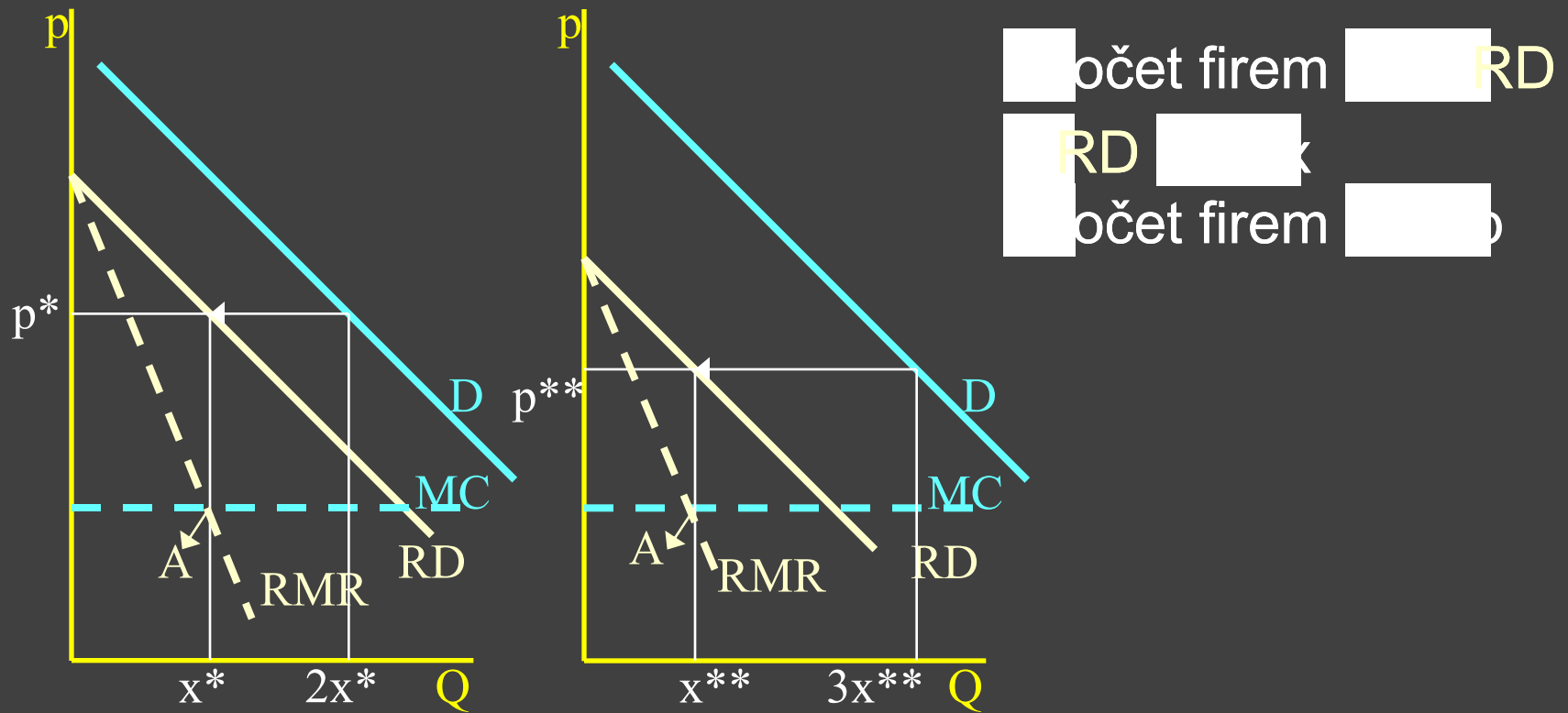
firmy jsou identické
maximalizace zisku $MC=RMR$
optimum p^* , x^*

Oligopol (Cournot-Nash model)

firmy jsou identické
maximalizace zisku $MC=RMR$
optimum p^{**} , x^{**}

Srovnání duopolu a oligopolu

BE-COMP diagram

---

předpoklad

- nedokonalá konkurence $\mu > MC$ (marže, mark-up)

COMP křivka

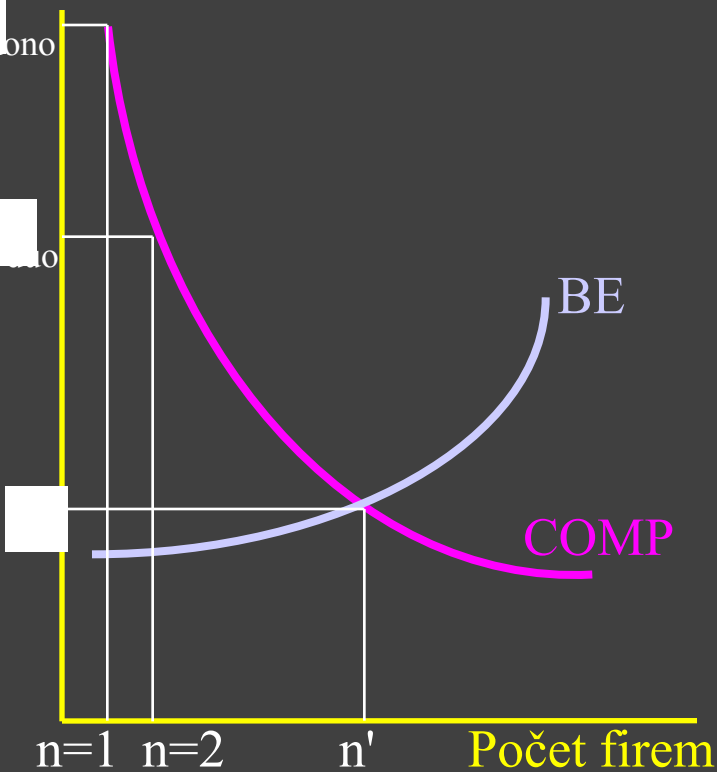
- jak se marže mění s počtem firem
- počet firem μ marže

BE křivka

- kolik firem je schopno při jaké marži přežít
- marže počet firem

BE-COMP diagram

Mark-up (μ)

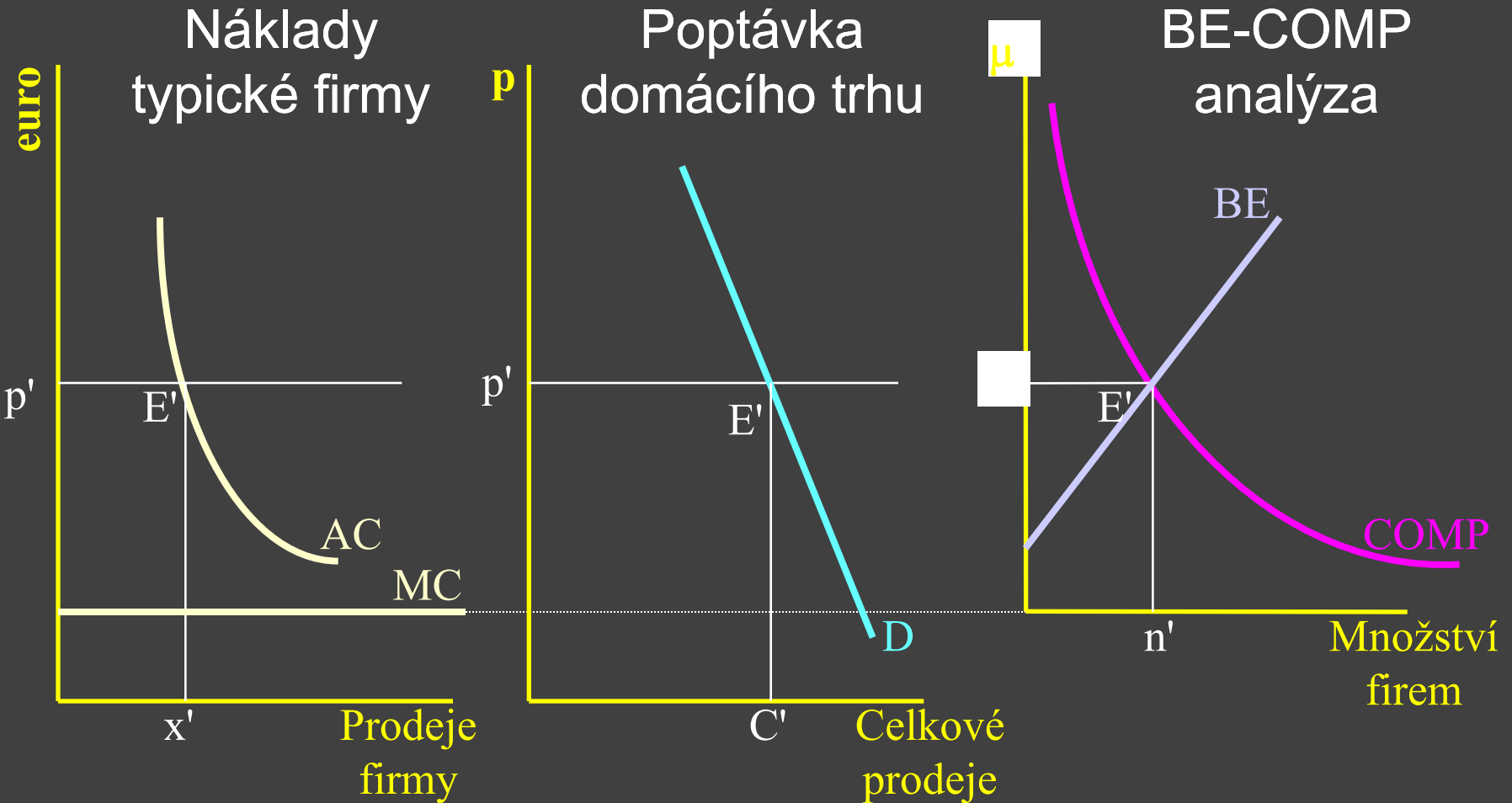
COMP

- v SR, LR firmy vždy na křivce

BE

- v SR nad / pod křivkou (zisk je větší / menší než normální)
- v LR vždy na křivce (vstup na trh / odchod z trhu)

Optimální cena, výstup, velikost firmy

Důsledky evropské integrace

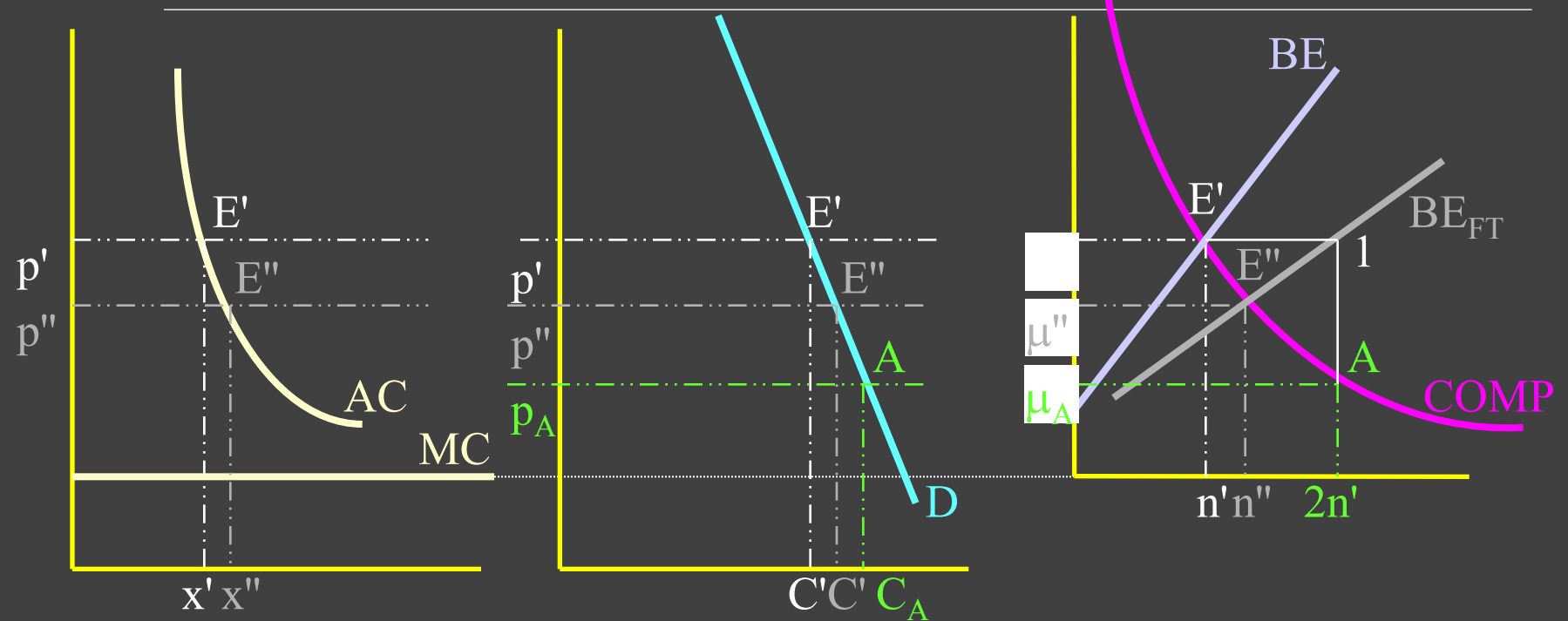
předpoklady analýzy

- dvě identické země (H, P)
- původní velikost obchodu byla nulová
- následně přechod k zcela volnému obchodu

bezprostřední důsledek

- zdvojení trhu pro všechny firmy

Důsledky evropské integrace

úspory z rozsahu
 ■ na $C'(p')$ na $AC''(p'')$,
 ■ na x''

defragmentace
 ■ na p_A , ■' na C_A
 restrukturalizace
 ↑ p_A na p'' , ■ C_A na C''

defragmentace
 ■ na μ_A , ■' na $2n'$
 restrukturalizace
 ↑ μ_A na μ'' , ■ $2n'$ na n''

Důsledky evropské integrace

SR, defragmentace a konkurenční efekty

- růst odbytového trhu
- růst konkurence

LR, restrukturalizace a úspory z rozsahu

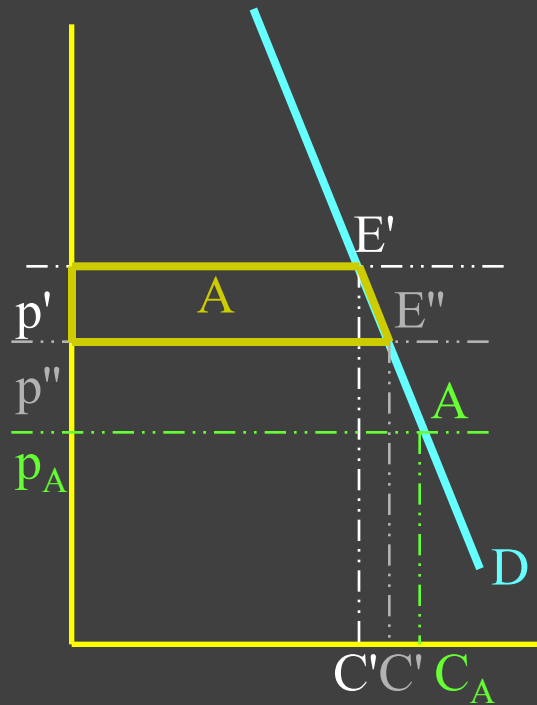
- tlaky na efektivnost
- exity neúspěšných

celkové efekty

- konkurenční trh celkově nižší ceny
- restrukturalizace větší konsolidované firmy

Analýza bohatství

■ spotřebitelského přebytku
v obou zemích (H,P) o A

Konsolidace (restrukturalizace) v EU

---

pomalá konsolidace

- letecká doprava
- nevyhnulo se ztrátám (často pokryty z daní)

rychlá konsolidace

- bankovníctví
- ztráty byly zanedbatelné

Státní subvence

---

restrukturalizace

- exity firem
- ■ nezaměstnanosti

ztráta politických bodů

tendence vlád zmírnit restrukturalizaci

⇒ státní subvence

Subvence

---

státem vlastněné podniky

- přímá úhrada ztrát z rozpočtu

soukromé podniky

- granty na ztrátové projekty
- vládní záruky za soukromé půjčky

Subvence napříč zeměmi EU

---

předpoklady analýzy

- dvě identické země
- obě poskytují subvence ve výši ztrát

důsledky subvencí doprovázející integraci

- firmy zůstávají malé, neefektivní
- přesun nákladů neefektivnosti od spotřebitelů ke všem daňovým poplatníkům

Oprávněnost subvencí

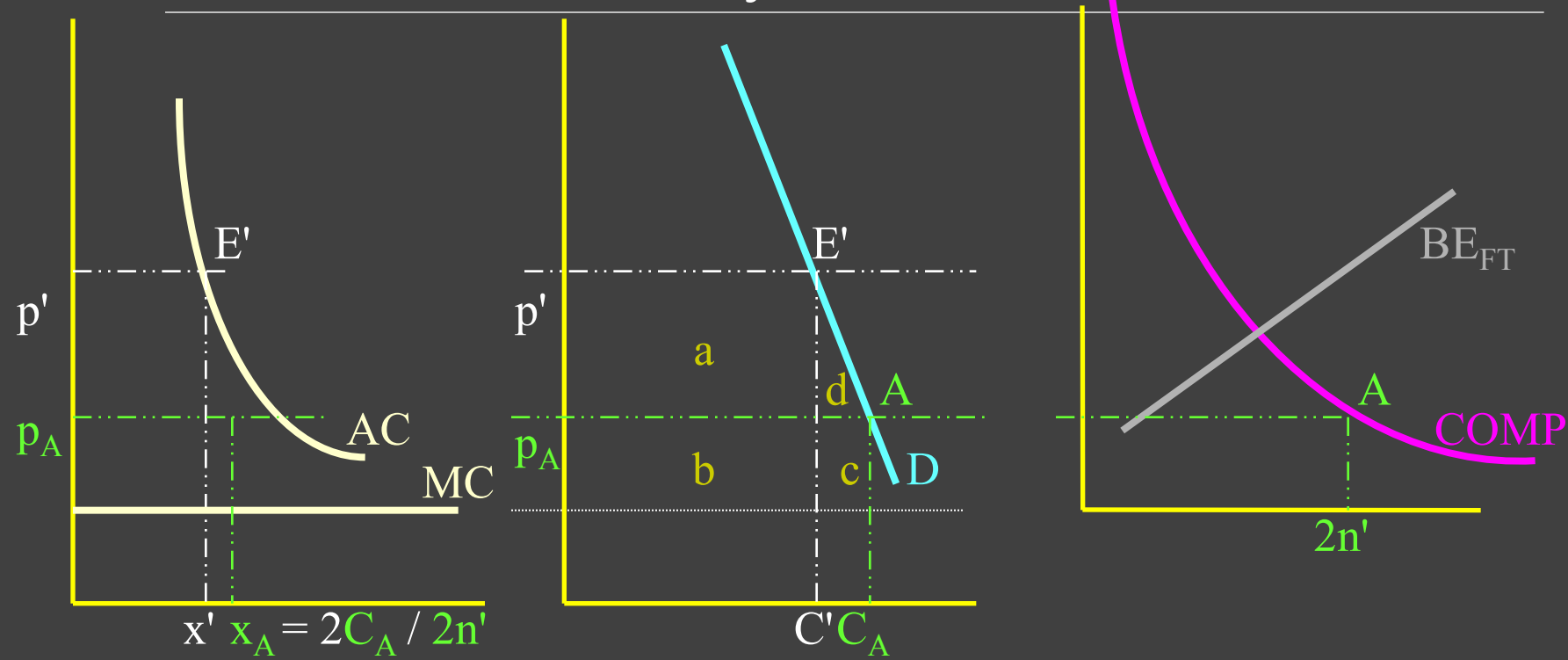
subvence v SR

- v nedokonalé konkurenci způsobují **výstup** (bohatství)
- redukují tržní „distorze“

subvence v LR

- subvencované firmy nebyly nuceny k restrukturalizaci
- firmy bez subvencí se zefektivnily
- subvencované firmy nejsou schopny konkurovat **⇒** **nutnost** opožděné restrukturalizace

Analýza bohatství

potřebitelského přebytku o $+a+d$
 veřejných prostředků o subvence $a-c$
 celkového bohatství o $+a+d-(a-c) = d+c$

Subvence jen u některých zemí EU

---

předpoklady analýzy

- dvě identické země
- jedna z nich poskytuje subvence ve výši ztrát

důsledky subvencí doprovázející integraci

- subvencované firmy získávají konkurenční výhodu

Důsledky nestejných subvencí

---

před liberalizací na trhu 10 H + 10 P firem

po liberalizaci je optimem 12 firem

H firmám je dotována ztráta

P firmám není ztráta dotována

8 P firem skončí kvůli ztrátovosti

nastoleno optimum 12 firem (10 H + 2 P)

trh je přerozdělen ve prospěch subvencovaných firem

Ekonomická x politická analýza

---

ekonomická analýza důsledků

- H země přišla o bohatství v podobě subvencí
- P země přišla o ztrátové firmy

⇒ země je vítězem

politická analýza důsledků

- strukturální nezaměstnanosti v P zemi
- politické obliby v P zemi
- politické obliby v H zemi

⇒ země je vítězem

⇒ tlaky na pozastavení integrace v P zemi

Politika EU v otázce subvencí

---

v Římské smlouvě

zákaz poskytování státní pomoci, která poskytuje nekalé konkurenční výhody vůči zahraničním subjektům

právo posoudit závadnost státní pomoci má Komise

Koluzivní jednání

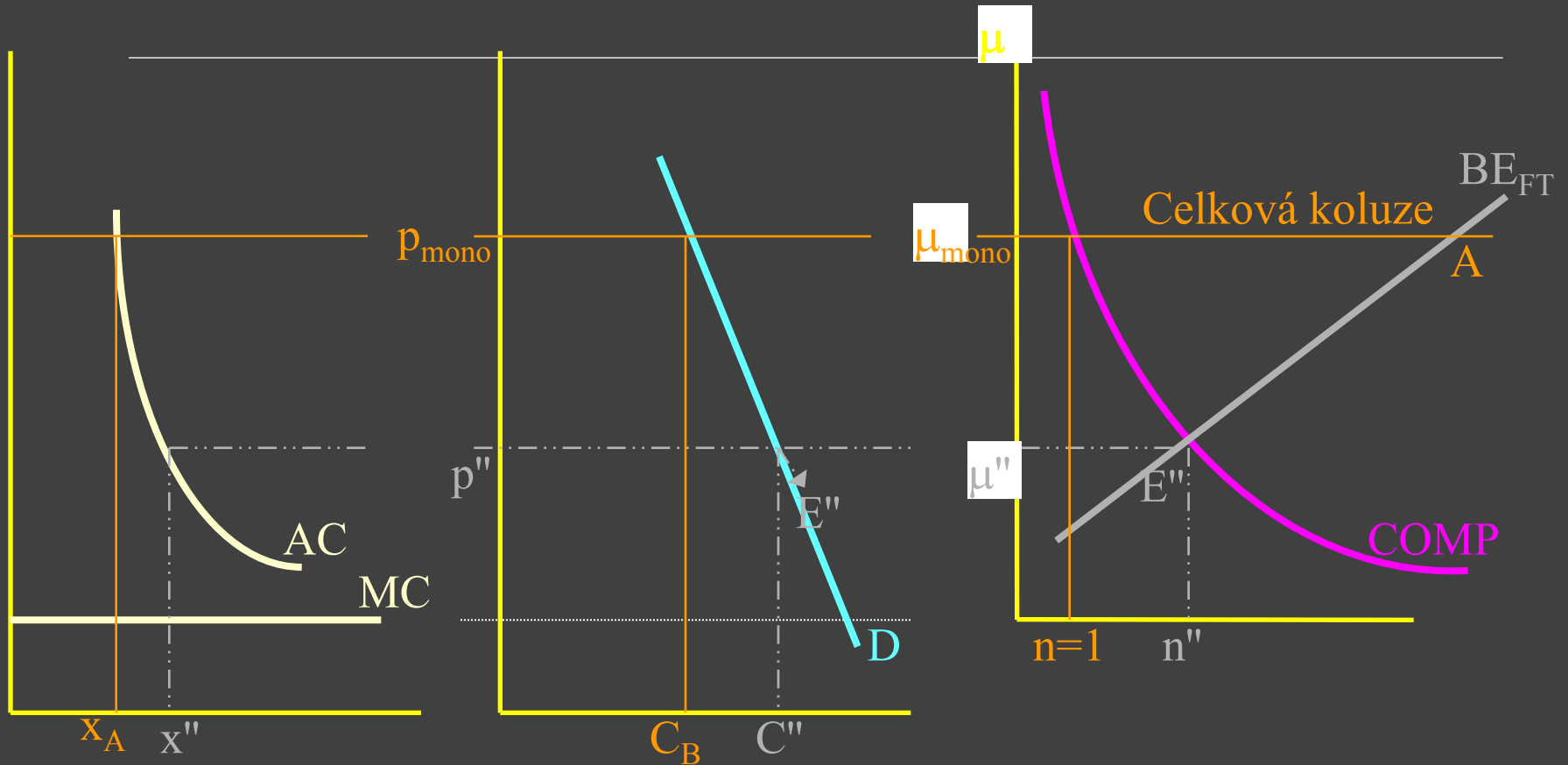
úplné koluzivní jednání

- odvětví se chová jako jedna firma s pobočkami
- úplná koordinace výstupu
- monopolní cena

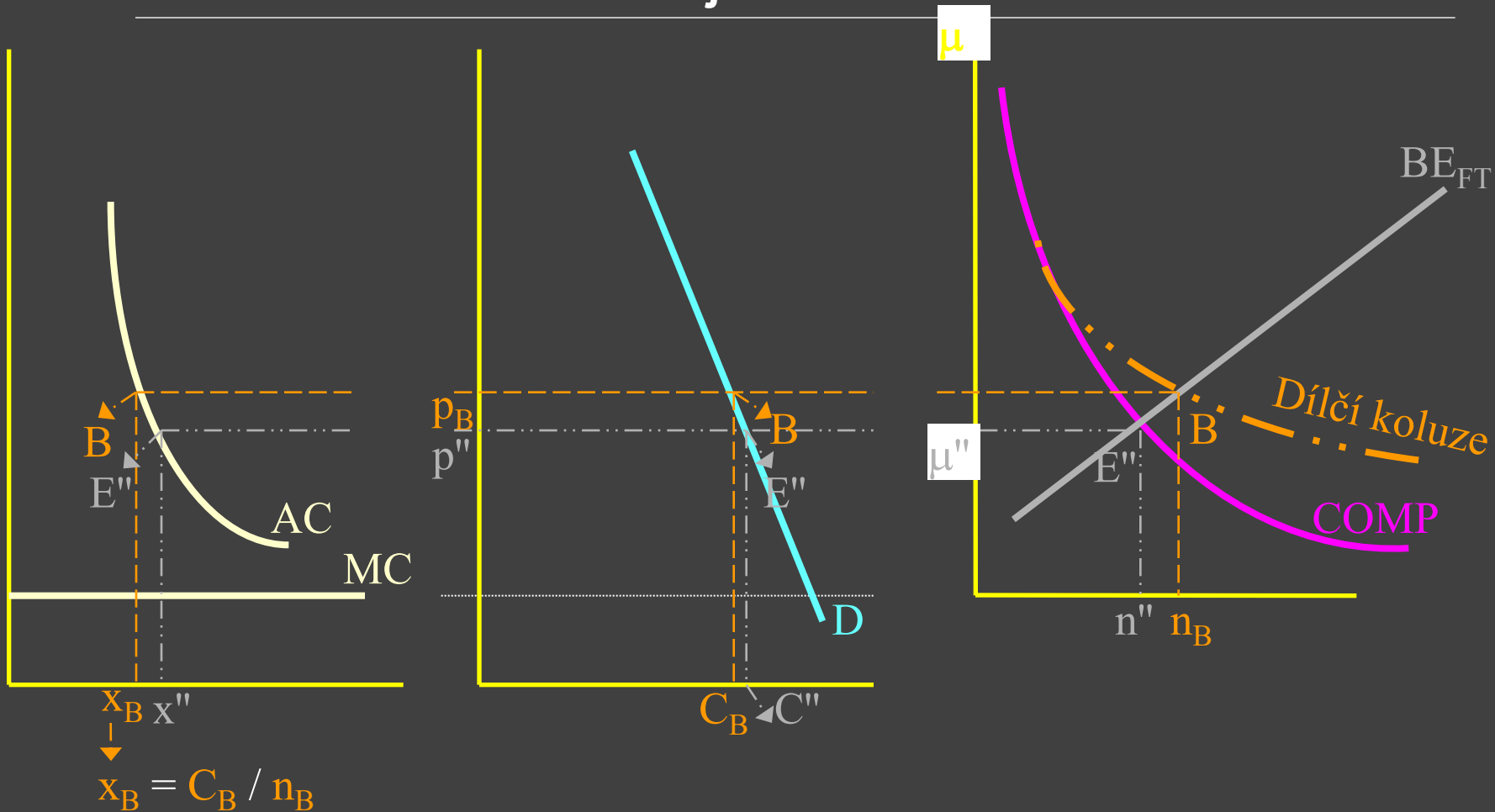
částečné koluzivní jednání

- částečná koordinace výstupu
- cena nižší než monopolní, ale vyšší než bez koluzivního jednání

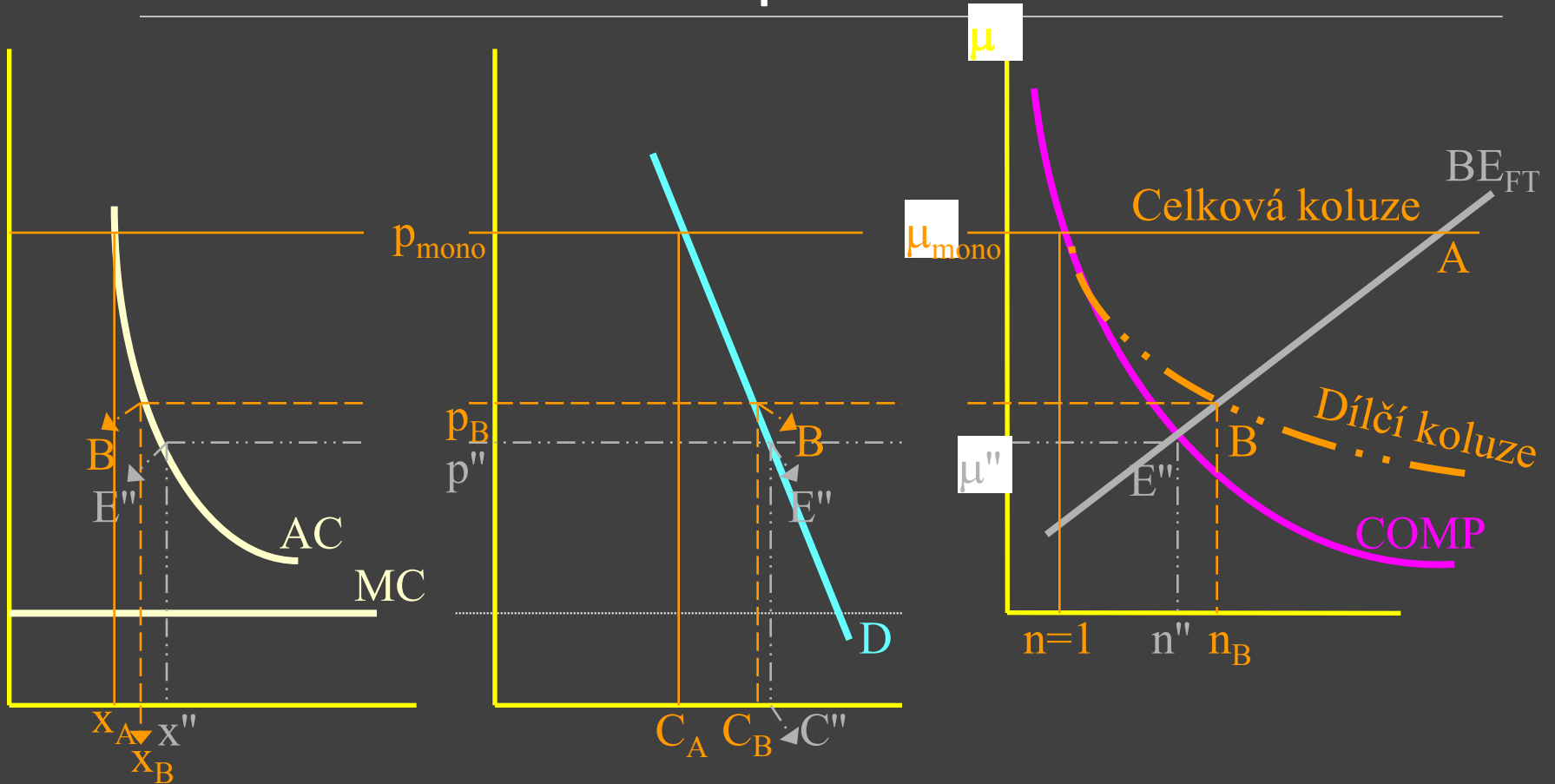
Úplné jednání ve shodě

Částečné jednání ve shodě

Srovnání úplné x částečné

Soutěžní politika EU

---

v Římské smlouvě

zákaz jednání, které zabraňuje, ruší nebo porušuje konkurenci na vnitřním trhu

právo posoudit závadnost jednání má Komise

Principy soutěžní politiky EU

---

zákaz společných dohod či praktik mezi podniky, které mohou ovlivnit obchod a narušovat soutěž na vnitřním trhu

zákaz zneužívání dominantního postavení na vnitřním trhu, pokud ovlivní obchod

preventivní dozor nad fúzemi, které vedou k tržní dominanci

liberalizace sektorů, které ovládají státem garantované monopoly (např. telekomunikace, doprava, energetika)

dohled nad státní podporou poskytovanou členskými zeměmi

mezinárodní spolupráce

Dvě základní oblasti soutěžní politiky

---

kartelová politika

- smlouvy fixující ceny
- smlouvy o výhradním zastoupení
- smlouvy o kontrole produkce
- smlouvy o společném marketingu
- jednání v oblasti R&D
- jednání o investicích

politika fúzí

- dominantní postavení na trhu

Rozhodnutí Komise v oblasti kartelů I

1,47 mld. € - prosince 2012 - sedmi mezinárodním skupinám firem, včetně Philips a LG Electronics, kvůli kartelu v oblasti katodových zářivek mezi lety 1996 a 2006 – rekordní pokuta od EK

1,38 mld. € - listopad 2008 - výrobcům autoskel (firmy Pilkington, Soliver, Asahi a Saint-Gobain) za kartel v letech 1998 až 2003, domluva na cenách

1,06 mld. mld. € - 2009, odvolání zamítnuto červen 2014 - společnost Intel potrestána za zneužití dominantního postavení, snaha o vytlačení AMD. Nejvyšší pokuta pro samostatný podnik v historii

1,1 mld. € - červenec 2009 - německé energetické společnosti E.ON a francouzské firmě Gaz de France za tajné rozdělení trhů se zemním plynem

Rozhodnutí Komise v oblasti kartelů II

---

799 mil. € - listopad 2010 - za kartel v nákladní dopravě 11 aerolinkám, např. Air France-KLM, British Airways, SAS, Singapore Airlines, Japan Airlines a Qantas (Lufthansa bez pokuty za nahlášení kartelu)

676 mil. € - říjen 2008 - devíti petrochemickým společnostem (Sasol, Eni, Exxon Mobil, RWE, Total, Repsol, MOL, Tudapetrol a Hansen & Rosenthal) za kartelové dohody o výši cen a rozdělení trhu s tuhým parafínem

519 mil. € - listopad 2006 - za kartel na trhu se syntetickým kaučukem firmám Unipetrol (ČR), Shell (Británie), Dow Chemical (USA), Eni (Itálie) a Trade-Stomil (Polsko), 07/2011 – zrušení pokuty pro Unipetrol

518,47 mil. eur - červen 2010 - skupině 17 ocelářských firem kvůli kartelovým dohodám; největší pokuta - společnost ArcelorMittal, která působí i v ČR (276 mil €)